

**IN MEMORIAM GHEORGHE LAZĂR
FONDATORUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ÎN LIMBA ROMÂNĂ**

Gheorghe Lazăr s-a născut pe 5 iunie 1779 și a trecut la cele veșnice la 17 septembrie 1823. A văzut lumina zilei și a murit la Avrig. Istoricul Ștefan Luța consideră că Gheorghe Lazăr s-ar fi născut la 9 ianuarie 1782. Afirmările sale se bazează pe un protocol care menționa această dată. Totuși, după alți autori, data nașterii ar fi fost la 5 iunie 1779.

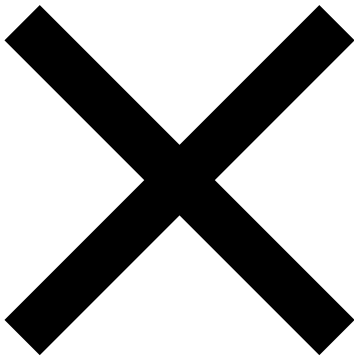
Gheorghe Lazăr a fost un pedagog, teolog, traducător și inginer român, considerat fondatorul învățământului în limba română din Țara Românească prin înființarea în 1818, în București, a primei școli cu predare în limba română, Școala de la Sfântul Sava. Viața ilustrului pedagog, iubitor de țară și popor a fost tumultuoasă și plină de neprevăzut. Fiu de țaran liber, Gheorghe Lazăr a crescut de mic în casa baronului Samuel von Brukenthal. Remarcându-i aptitudinea pentru studiu, baronul l-a trimis să învețe la gimnaziile din Sibiu și Cluj, și apoi la Viena, unde a frecventat studii superioare de filozofie, istorie și de științe fizico-matematice.

Ulterior a studiat și tehnologia. După absolvirea studiilor, Gheorghe Lazăr s-a întors în Transilvania, la Sibiu. Aici a fost hirotonisit arhidiacon și a obținut un post la Școala teologică ortodoxă. Activitatea sa în cadrul Școlii teologice ortodoxe a constat, printre altele, în traducerea în limba română a unor lucrări cu caracter pedagogic și chiar a unui manual de pedagogie.

Aceste preocupări ale lui Gheorghe Lazăr nu au fost apreciate de episcopul Vasile Moga, întrucât acesta era un adept al învățământului în limba slavonă. Din această cauză s-a iscat un conflict între cei doi, în urma căruia activitatea culturală a lui Gheorghe Lazăr avea să înceteze, interzicându-i-se tipărirea manualelor în limba română. Conflictul dintre ei s-a amplificat până acolo unde, în urma unui proces disciplinar, la sfârșitul anului 1815, Gheorghe Lazăr a fost destituit de către guvernatorul Transilvaniei, care l-a pus totodată și sub supravegherea autorităților polițienești.

Revoltat de această nedreptate a autorităților, dar conștient că în Transilvania în care s-a născut și căreia îi datora atât de multe lucruri nu-și mai poate desfășura activitatea profesională așa cum și-a dorit-o, va trebui să treacă munții și să se stabilească în București, unde își va câștiga pentru început existența ca profesor particular. În Țara Românească, Gheorghe Lazăr va milita pentru promovarea ideii de înființare a unei școli românești la cel mai înalt nivel științific posibil în acea perioadă, într-o vreme în care învățământul se desfășura în limba greacă. Ideea sa nu a rămas fără ecou. Dimpotrivă, și-a găsit numeroși adepți, printre care și pe Iordache Golescu și Constantin Bălăceanu. După o muncă intensă, aproape epuizantă, Gheorghe Lazăr reușește să obțină, la 24 martie 1818, aprobarea pentru înființarea școlii românești. Activitatea de predare în limba română a început într-un local impropriu din centrul capitalei, la Sfântul Sava. La început, elevii care frecventau școala erau băieți de mici meseriași, târgoveți și dascăli, pentru că fiii de boieri mergeau în continuare la școala cu predare în limba greacă. Instituția nou creată de Gheorghe Lazăr a devenit în scurt timp principalul centru de consolidare și difuzare a culturii românești. Eforturile pedagogului au început să rodească și să devină credibile într-o lume închistată în prejudecăți și inerții păgubitoare pentru progresul educației în Țara Românească.

Prima generație de elevi a fost frecventată, printre mulți alții, de Petrarhe Poenaru (inventatorul stiloului), Daniel Tomescu, Simion Marcovici.

Se poate considera că școala de la Sfântul Sava este cel mai vechi institut educațional din București cu predare în limba română, iar Gheorghe Lazăr un făuritor al acestuia, un patriot român, un vizionar, un răspânditor de cultură într-o epocă în care aceasta era accesibilă categoriilor sociale înstărite. Cu toate piedicile care i s-au pus și greutățile pe care a trebuit să le învingă, Gheorghe Lazăr nu și-a abandonat misiunea divină, nu a renunțat la visul său de a traduce și scrie cărți în limba română, fapt care a deschis noi orizonturi pentru un mare număr de români. Școala lui Lazăr (nume biblic, predestinat să schimbe în bine destinul semenilor săi) a fost frecventată de copii proveniți din familii nevoiașe, care-și duceau cu greu traiul la marginea orașului. Pedagogul și teologul Gheorghe Lazăr i-a învățat cu pași mici tainele științelor matematice și ale filozofiei, în limba lor maternă, pe care o vorbeau în fiecare zi în familie, pe maidane și la școală în pauzele dintre ore.

Era o binecuvântare, o adevărată eliberare, o revoluție prin cultură. Un moment important din viața ilustrului pedagog a fost și acela din timpul Revoluției din 1821, când Gheorghe Lazăr și elevii săi au trecut de partea lui Tudor Vladimirescu, contribuind la fortificarea taberei de la Cotroceni. În acele momente de suflu patriotic, calitățile de inginer ale lui Gheorghe Lazăr i-au câștigat încrederea lui Tudor Vladimirescu, fapt pentru care acesta i-a pus la dispoziție o mie de oameni pentru construcția de metereze. În sensul celor afirmate, documentele existente la Arhivele Statului din București confirmă despre activitatea inginerescă a dascălului, concretizată și prin unele din lucrările pe care le-a executat și care au rămas nu numai în București: ridicarea topografică a Moșiei Obislavu (Dâmbovița) sau a Moșiei Fântânele (Prahova).

Colaborarea sa cu revoluționarii conduși de Tudor Vladimirescu nu a rămas nesancționată din partea autorităților. Persecuțiile pe care a trebuit să le îndure l-au determinat să renunțe la București și să se retragă în satul natal de unde a plecat în anii tinereții, tot ca urmare a reprimărilor la care a fost supus. Întors bolnav și decepționat în Avrig, se stinge din viață în ziua de 17 septembrie 1823.

A fost înmormântat în curtea bisericii ortodoxe din Avrig, în imediata vecinătate a casei natale. Peste mai bine de un secol, în anul 1934, Școala militară de ofițeri de infanterie din Sibiu a reamenajat mormântul său.

Elogiul posterității sale a fost făcut de proprii săi elevi, Ion Heliade Rădulescu și Petrache Poenaru, care au oferit istoriei primele date biografice precum și primele analize ale ideilor pedagogului Gheorghe Lazăr. În timp, recunoașterea activității sale s-a făcut prin amplasarea în multe localități din România a statuii lui Gheorghe Lazăr. Pentru majoritatea românilor este cunoscută impunătoarea statuie din Piața Universității din București. Aceasta a fost amplasată în anul 1886, pentru a readuce în memoria tuturor întreaga sa operă dedicată identității românești. Un alt gest de recunoștință l-a avut contele Scarlat H. Rosetti, unul dintre elevii săi, care în anul 1864 a ridicat primul monument dedicat personalității lui Gheorghe Lazăr. Monumentul a fost amplasat în curtea

IN MEMORIAM GHEORGHE LAZĂR - FONDATORUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ÎN LIMBA ROMÂNĂ

bisericii din Avrig și a costat 550 de florini. Ulterior, tot în Avrig, în centrul localității, a fost instalat un bust dedicat ilustrului dascăl. Concepția acestuia îi aparține sculptorului Cornel Medrea. Nici sibienii nu l-au uitat. În memoria lui Gheorghe Lazăr, au amplasat bustul acestuia în fața palatului ASTRA. În semn de prețuire pentru fondatorul învățământului în limba română, mai multe instituții de învățământ poartă numele ilustrului patriot și dascăl Gheorghe Lazăr, printre care: Colegiul Național „Gheorghe Lazăr” din București (întemeiat sub acest nume în anul 1860), Colegiul Național „Gheorghe Lazăr” din Sibiu (fostul liceu al iezuiților), Colegiul Național Pedagogic „Gheorghe Lazăr” din Cluj Napoca, Grupul Școlar „Gheorghe Lazăr” din Baia Mare, Liceul teoretic „Gheorghe Lazăr” din Pecica etc.

În anul 1973 UNESCO a comemorat 150 de ani de la moartea lui Gheorghe Lazăr, invocându-se activitatea, viața și opera unuia dintre cei mai străluciți dascăli, deschizător de drumuri ai culturii române.

Conf.univ.dr. GABRIEL I. NĂSTASE

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ *Independența
prin Cultură*